

**ФІНАНСОВИЙ ЛІЗИНГ В УКРАЇНІ: СУТНІСТЬ ТА
ОСНОВНІ ПЕРЕВАГИ**

*Дорошенко Г.О., д.е.н., професор, професор кафедри фінансів і кредиту,
Лозова А.О., студент кафедри фінансів і кредиту,
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна, м. Харків, Україна*

Одним із факторів розвитку економічних процесів у країні виступає фінансовий лізинг. Лізинг сприяє активізації підприємницької діяльності, зростанню конкурентоспроможності вітчизняних підприємств, розвитку малого та середнього бізнесу, покращенню якості послуг, підвищенню ефективності виробництва. Проте в Україні ринок лізингових послуг й досі перебуває на стадії становлення, тоді як в усьому світі набув значного поширення в якості ефективного способу реалізації продукції та здійснення інвестицій.

Мета цього дослідження – розробка перспектив розвитку лізингу в Україні на основі дослідження його сутнісних рис та переваг.

Сьогодні, коли одні підприємства мають готову для реалізації продукцію (машини, устаткування, транспортні засоби, обчислювальну та іншу техніку), а інші підприємства не мають коштів для її придбання, лізинг стає для останніх одним з можливих методів відновлення матеріально-технічної бази.

Згідно із Законом України «Про фінансовий лізинг» фінансовий лізинг визначається як вид цивільно-правових відносин, що виникають з договору фінансового лізингу. За договором фінансового лізингу (далі - договір лізингу) лізингодавець зобов'язується набути у власність річ у продавця (постачальника) відповідно до встановлених лізингоодержувачем специфікацій та умов і передати її у користування лізингоодержувачу на визначений строк не менше одного року за встановлену плату (лізингові платежі). Лізинг поєднує ознаки трьох видів діяльності: кредитної, інвестиційної та орендної, що є особливістю його економічного змісту.[1]

До основних переваг лізингу відносяться:

- оперативність прийняття рішень про лізинг;
- на об'єкт лізингу не може бути накладено податковий арешт, обтяження третіх осіб тощо;
- відсутність застави;
- можливість скласти гнучкий графік лізингових платежів для погашення суми договору лізингу з урахуванням особливостей господарської діяльності компанії;
- транспорт (техніка, обладнання) ставиться на баланс лізингоодержувача, на нього нараховується амортизація, зменшуючи податок на прибуток;

- можливість застосувати механізм прискореної амортизації, що дозволяє лізингоодержувачу істотно скоротити виплати з податку на прибуток у перші роки після придбання основних засобів;

- податкові переваги (100% комісії лізингодавця відноситься на валові витрати; в момент передачі транспорту (техніки, обладнання) лізингоодержувачу виникає податковий кредит з ПДВ на всю суму вартості предмета лізингу; амортизаційні відрахування від балансової вартості предмета лізингу зменшують базу оподаткування; винагорода по лізингу не обкладається ПДВ);

- економія часу та зусиль на пошук та утримання техніки, обладнання, підбору оптимальних та вигідних умов страхування, обслуговування банківського кредиту - всім цим займається лізингова компанія;

- після того, як термін дії контракту лізингу закінчиться, майно опиниться на балансі лізингоодержувача за найменшою, фактично нульовою залишковою ціною (в такому випадку можливий варіант реалізації майна, яке раніше було об'єктом лізингу, за вартістю ринку, яка буде дещо вищою, ніж залишкова вартість; як висновок - підприємство зможе отримати додатковий прибуток) [2].

Також перевагами лізингу є те, що:

- лізинг може передбачати надання лізингоодержувачу послуг, пов'язаних з предметом лізингу, чого банківське кредитування не передбачає;

- в більшості випадків лізинг не передбачає додаткового забезпечення з боку лізингоодержувача, оскільки лізингодавець залишається власником предмета лізингу і відповідно має на нього всі права;

- лізинг більш гнучка, порівняно з банківським кредитуванням форма фінансування, адже лізингова діяльність менше регулюється з боку держави;

- відсутність або невеликий розмір початкового (авансового) платежу та фіксовані розміри наступних лізингових платежів;

- за договором лізингу може передбачатись можливість повернення використаного предмета лізингу лізингодавцю, що знімає з лізингоодержувача проблему пошуку шляхів подальшої реалізації предмета лізингу.

Із звіту про діяльність Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, випливає, що на показники розвитку ринку фінансового лізингу у 2014 році найбільше вплинули: згортання лізингових програм традиційних отримувачів лізингових послуг, у тому числі державних підприємств; обмеженість банківських кредитних ресурсів для фінансування лізингових операцій; нестача власних фінансових ресурсів унаслідок несплати боргових зобов'язань за раніше укладеними договорами неплатоспроможними споживачами лізингових послуг. У результаті обсяг позичкових коштів, який використаний на фінансування лізингових операцій, у тому числі банківських кредитів, зменшився з 19 884 млн. грн. у 2013 році до 4 078,6 млн. грн. у 2014 році (у 4,9 рази); обсяг власних коштів скоротився з 3 830,3 млн. грн. до 1 557,6 млн. грн. (у 2,5 рази).

Зазначені фактори зумовили різке падіння показників розвитку ринку фінансового лізингу в Україні за 2014 рік: кількість договорів фінансового лізингу зменшилася на 19,1% (на 2 117 одиниць) порівняно з відповідним періодом попереднього року; вартість договорів фінансового лізингу зменшилась на 77,7% (на 24 531,2 млн. грн.).

Слід зазначити, що за підсумками 2014 року найбільшими споживачами лізингових послуг є: транспортна галузь (вартість договорів становить 36 642,1 млн. грн.); сільське господарство (вартість договорів становить 11 233,1 млн. грн.); будівництво (вартість договорів становить 1 975,6 млн. грн.); сфера послуг; харчова промисловість; добувна промисловість. Основними об'єктами фінансового лізингу за чинними договорами станом на 31.12.2014 залишаються транспортні засоби (42 362,5 млн. грн., або 72,3 % від загальної суми договорів); техніка, машини та устаткування для сільського господарства (8 876,3 млн. грн., або 15,2 % від загальної суми договорів) [3].

Не дивлячись на ряд переваг лізингу, існують деякі проблеми, що стримують розвиток лізингу на теренах України, а саме:

1. Недостатність знань - малий і середній бізнес практично не обізнаний щодо лізингу. Не дивлячись на те, що міжнародні фінансові компанії проводять публічні освітні заходи стосовно лізингу як альтернативного фінансового інструменту, лише великі компанії отримують переваги від використання цього інструменту. Серед іншого, деякі банки позиціонують «лізингові послуги» як такі, що не відрізняються від банківського кредиту.

2. Вартість лізингу залишається відносно високою для лізингоотримувача, тому, знову ж таки, малі і середні підприємства все ще мало використовують переваги лізингу.

3. Необхідність внесення змін до адміністративної та судової системи задля спрощення процедури повернення об'єкту лізингу (це значно зменшить вартість транзакції для лізингодавця).

4. Відсутність вторинного ринку для довгострокових активів в сферах сільськогосподарської індустрії та медицини.

5. Відсутність необхідної інформації про кредитну історію клієнта через нерозвинутість кредитних бюро. З їх розвитком лізингові компанії зможуть спростити процес оцінки клієнта, що сприятиме росту кількості лізингових операцій. [4].

6. Ризиковість лізингових операцій. Так, існують специфічні ризики: це фінансові ризики, такі як, наприклад, ризик несплати лізингових платежів; майнові ризики: пов'язані з утратою, пошкодженням предмета лізингу, ризик неповернення предмета лізингу, ризик зносу устаткування (який, між іншим, лягає на лізингодавця). Також серед ризиків виокремлюють науково-технічний прогрес, який робить об'єкт лізингу застарілим.

7. Макроекономічні перешкоди: нестабільна економічна ситуація в країні; відсутність державної зацікавленості у формуванні розвинутого ринку лізингових послуг; слабкий розвиток інфраструктури ринку; виражена тенденція вітчизняного

лізингового ринку до залежності від імпорту; обмеженість довгострокових фінансових ресурсів та їх висока вартість; нестача кваліфікованих фахівців з питань лізингу; брак стартового капіталу у лізингових компаній; недостатня фінансова стійкість лізингодавців; незацікавленість банків у довгостроковому кредитуванні лізингових угод.

Отже, аналізуючи ринок лізингових послуг в Україні, бачимо, що для активного розвитку лізингу в Україні доцільно провести комплекс заходів, який передбачатиме: зниження вартості кредитних ресурсів для забезпечення ефективності лізингових операцій; надання податкових пільг щодо операцій з міжнародного лізингу для ввезення на територію України високотехнологічного устаткування; організацію при обласних лізингових центрах відділів з формування бази даних про попит та пропозицію на обладнання й устаткування; розвиток кредитних бюро; неухильне дотримання та забезпечення захисту прав учасників ринку лізингу, створення умов для розвитку добросовісної конкуренції на ринку лізингу, забезпечення рівних можливостей для доступу до ринку лізингових послуг, забезпечення прозорості та відкритості ринку лізингу, сприяння інтеграції лізингу в європейський та світовий ринки.

Список літератури:

1. Закон України «Про фінансовий лізинг» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/723/97-%D0%B2%D1%80>.
2. Переваги лізингу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.uul.com.ua/leasing/>.
3. Річні звіти Нацкомфінпослуг [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nfp.gov.ua/content/rzviti-nackomfinposlug.html>.
4. Горбатенко О.А. Проблеми та перспективи розвитку лізингових відносин в Україні / О.А. Горбатенко // Фінанси України. – 2012. - № 13. – с. 123 – 126.

САНАЦІЯ ТА РЕСТРУКТУРИЗАЦІЯ: ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА

*Дорошенко Г.О., д.е.н., професор, професор кафедри фінансів і кредиту,
Лозова Д.О., студент кафедри фінансів і кредиту,
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна, м. Харків, Україна*

Сьогодні значна кількість підприємств в Україні є збитково працюючими. Даний факт зумовлений перманентністю сучасної економічної та політичної кризи. За таких умов не всі підприємства спроможні завчасно реагувати на зміни і як наслідок втрачають конкурентні позиції на внутрішньому та зовнішньому ринках. Неспроможність підприємств відновити свою платоспроможність та погасити грошові вимоги кредиторів тягне за собою можливість визнання їх банкрутами.